

gman. Väkiältä oli murskannut kansanvallan.

*”Eduskunnan hajotukseen heinäkuussa johtaneessa kriisissä Venäjän väliaikainen hallitus joutui olemaan suu-
relta osin sivustakatsojan roolissa. Vaikka sillä oli oma int-
ressinsä asiassa, keskeinen tekijä hajotukseen johtaneessa
prosessissa oli eduskunnan enemmistön muodostaneen so-
siaalidemokraattien ja vähemmistöön kuuluneiden porvaril-
listen puolueiden ristiriita. Sen takia jälkimmäiset onnistui-
vat – paljolti väliaikaisen hallituksen heikkoa tilaa hyväksi
käyttäen – saavuttamaan voiton edellisistä”,⁹⁶ kirjoittaa his-
torioitsija. Tämän prosessin keskiössä Carl Enckell oli. Hän
käytti Kerenskiä välikappaleenaan murtaessaan kansan-
vallan.*

Kuka oli tämä Lucina Hagman, joka oli huudattanut
eduskunnan isänmaalliseen innostukseen ja veljeili sosia-
listien kanssa?

Nimismiehen tytär Lucina Hagman (1853-1946) pääsi
18-vuotiaana vuonna 1871 priimuksena Jyväskylän opetta-
jaseminaariin, jossa hän mieltä Minna Canthin ajatuksiin.
Vaikutus oli niin suuri, että Lucina Hagman vuosikymme-
niä myöhemmin kirjoitti kaksiosaisen Minna Canthin elä-
mäkerran. Valmistuttuaan opettajaseminaarista Lucina
Hagman muutti Hämeenlinnaan, jonne oli 1873 perustettu
ensimmäinen yliopiston johtava suomenkielinen norma-
alikoulu. Lucina Hagmanista tuli normaalikouluun valmis-
tavan koulun johtaja 1875, oppilaanaan mm. Jean Sibeli-
us, joka oli hyvin ihastunut opettajaansa. Kokemuksistaan
opettajana Lucina Hagman kirjoitti 1882 perusteellisen
248-sivuisen kirjan *Ensimmäinen koulu*. Samana vuonna
Minna Canth teki rohkean aloitteen ja ryhtyi keräämään
varoja yksityistä suomenkielistä lyseota varten, joka olisi
”joko yhteinen pojille ja tytöille tai yksinomaan tytöille”.
Ankarasta vastarinnasta huolimatta aloitteesta syntyi en-
simmäinen suomenkielinen yhtenäiskoulu, Helsingin Suo-
malainen yhtenäiskoulu 1886, jonka johtajattareksi kutsu-
ttiin Lucina Hagman. Yhtenäiskoulu oli tuolloin radikaali
ajatus. Mutta 1897, jolloin hän kirjoitti kirjan *Kokemukseni
yhtenäiskoulusta*, ajatus yhtenäiskoulusta oli jo yleisesti hy-

väksytty, ja niitä oli useita. Vuonna 1906 hän esitti toisen
radikaalin ajatuksen:

*”Koulu on avattava kaikille, siihen on jokaisen pääs-
tävä ilman rahaa. Koulu on oltava yksi: ei kansakoulu
eikä oppikoulu, ei lyseo eikä tyttökoulu, vaan kansalais-
koulu, vapaa kaikkien kansalaisten pojille ja tytöille,
jonka toinen pää on nykyisen kansakoulun alin luokka,
toinen yliopiston ovi.”*

Tuolloin Lucina Hagman oli johtanut jo monta vuotta pe-
rustamaansa uutta yhteiskoulua, joka toimi Helsingissä
Kirkkokadulla. Nykyisin Helsingin uuden yhteiskoulun
osoite on Lucina Hagmanin kuja 4.

Pedagogi Lucina Hagman oli myös suomalaisen nais-
liikkeen uranuurtaja. Hän oli vuonna 1892 perustamassa
Naisasialiitto Unionia ja oli sen ensimmäinen puheenjoh-
taja. Nykyisin Unioni ilmoittaa edustaneensa feminismiä
jo vuodesta 1892 ja olevansa feministinen ja antirasistinen
järjestö, joka vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Luci-
na Hagman oli myös vuonna 1899 perustetun Martta-liik-
keen ensimmäinen puheenjohtaja.

Pedagogina Lucina Hagman oli aktiivinen yhteiskun-
nallinen vaikuttaja ja nuorsuomalaisen puolueen edustaja
eduskunnassa. Hän oli hyvin kriittinen ympäröivään maa-
ilmaan, jota hän halusi inhimillistää kasvatuksen avulla.
Kirjassaan *Kasvatus rakkauteen* (1900) hän kirjoittaa:

*”Jumalan käskyn sijaan, joiden alkuna ja loppuna on:
älä himoitse lähimmäisesi omaa ja onnea, ihmiset ovat
asettaneet yhdennentoista käskyn: rapsi itsellesi niin
paljon kuin suinkin voit.’ Tämä käsky on piirretty kaik-
kien hallitusten kunniakilpeen ja sen seurauksena on
sota. Täytyykö meidän odottaa vielä suurempia paran-
nuksia murha-aseiden valmistuksessa ja käyttämis-
sä?”*

Lucina Hagman ennakoi sotaa vuonna 1900 ja sotahan siitä
tuli, kun Carl Enckell oli murskannut kansan eli 136 kansan-
edustajan tahdon. Jotta kansan tahdon murskaaminen oli
varmaa, niin elokuussa 1917 Suomessa oli 120 000 venä-
läistä sotilasta. Carl Enckellin voitolla oli kova hinta. Kan-
sa repeytyi kahtia. Köyhälistön patoutunut viha epäoikeu-

⁹⁶ em. 98